

K R O N I K K E N

Hjernevask

af Cathrine Holst

Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi
og ARENA – Senter for europaforskning,
Universitetet i Oslo, Norge.

Er hvordan vi oppfører oss som mann og kvinne bestemt av samfunn eller biologi? Er kjønnsforskjellene naturlige eller sosialt konstruerte? Født sånn eller blitt sånn?

Etter våren 2010 skal det godt gjøres å finne en norsk sosiolog som ikke svarer: "Begge deler".

Men det var ikke det de svarte, de norske sosiologene og de andre norske forskerne som ble intervjuet om saken i Harald Eias TV-serie *Hjernevask* som ble sendt på norsk TV (NRK) denne våren. Serien skulle bli en seermagnet – de mest sette episodene hadde over 600.000 seere – ganske uvanlig for et populærvitenskapelig program. Så var det da heller ikke *mainstream* forskningsformidling Harald Eia presenterte. Episodene i serien var organisert over følgende lest:

1) Eia presenterer en problemstilling, for eksempel "Kjønn – kultur eller biologi?".

2) Eia intervjuer "folk flest" om hva de tror. Og mannen og kvinnen i gata svarer, ikke overraskende: "Begge deler".

3) Eia intervjuer deretter en norsk forsker, for eksempel en sosiolog. Vedkommende avviser biologisk orientert forskning om kjønn som dårlig, politisk suspekt eller bare irrelevant, ofte i en overbærende tone. "Kjønn er en sosial konstruksjon; det *vet vi*", er visa.

4) Eia intervjuer deretter et utvalg forskere ved amerikanske toppuniversiteter som bedriver biologisk orientert forskning. Disse får fortelle om forskningsresultatene sine. De intervjuede fremstår som kunnskapsrike, nyanserte og veltalende. Visa er at kjønn nok er kultur, men at biologi også synes å bety mye. Norske forskeres avvisning av biologiske forklaringer beskrives som "uvitenskapelig" og "ideologisk motivert".

5) Eia drar tilbake til Norge og konfronterer de norske forskerne med de amerikanske kollegenes utsagn. De norske forskerne får se videoopptak av intervjuene med de amerikanske forskerne der sistnevnte ramser opp forskning som viser at biologi betyr mye. De norske forskerne blir så spurt om dette er forskning de har forholdt seg til, hva som er galt med denne forskningen, hvorfor den er irrelevant også videre. Eia er pågående, og de intervjuede har store problemer med å svare for seg. Kontrasten mellom de norske forskernes stotring om at "alt er sosialt konstruert" og de amerikanske forskernes effektive formidling av forskningsfunn og implikasjoner, er skrikende.

6) Eia oppsummerer. De amerikanske forskernes åpenhet og kunnskapsorienterthet berømmes. "De amerikanske forskerne sier ikke at biologi betyr alt, men åpner for at biologi kan bety noe, og mer enn en del tror", formidler Eia. De norske forskningsmiljøene er til sammenligning dogmatiske og preget av ønsketenkning: Man blander sammen gode ønsker for hvordan kjønnsforholdet burde være med nøktern empirisk analyse av hvordan kjønnsforholdet faktisk arter seg.

Reaksjonene på programmet?

Forventningene hadde vært høye alt en god stund i forkant. Harald Eia er en profilert norsk komiker og TV-personlighet. At han nå skulle lede et populærvitenskapelig program – om enn i regi av Underholdningsavdelingen i NRK – vakte oppsikt. Ville humoristen evne å bedrive seriøs forskningsformidling? Interessen ble ikke mindre av at noen av de intervjuede norske forskerne gikk ut i media flere måneder før programmet ble sendt og kritiserte Eias framferd og metoder. Sosiologiprofessor ved Universitetet i Oslo, Willy Pedersen, krevde nytt intervju – og fikk det. Sosiolog og kjønnsforsker Agnes Bolsø i Trondheim krevde å få trekke intervjuet – men ble nektet av Eia og advokatene i NRK. Eia – som delikat nok selv er sosiologutdannet fra Universitetet i Oslo – bar selv ytterligere ved til bålet gjennom å stille opp i diverse avisintervjuer med kontroversielle uttalelser om betydningen av biologi.

Så ble første episode sendt – og furoren lot ikke vente på seg. "Alle" fikk med seg programmet. Så man det ikke på direkten, kunne man kikke på episodene i etterkant på nett.

Og dommen fra seere gikk overveiende i en lei: Dette var pinlig for norsk forskning og norske forskere. Særlig "sosiologien" og "kjønnsforskningen" ble skyteskiver. Kritikerne kom fra mange leire. "Folk flest" var i harnisk, på papir og på nett. Avisenes leserbrevsider og nettdebatter, blogger, Facebook og Twitter flommet over av innlegg mot Pedersen, Bolsø og de andre norske forskerne. Aviskommentatorer tok et oppgjør med dogmatiske humanistiske og samfunnsvitenskapelige forskningsmiljøer. Kritikken kom fra de fleste hold, også fra venstre; blant kritikerne var redaktør i avisen Klassekampen, Bjørgulv Braanen, og feministiske kommentatorer som Marie Simonsen og Trude Ringheim i Dagbladet. En del mer konservative kommentatorer gikk lengst i kritikken. Skribent og forfatter Jon Hustad krevde i en kronikk i Aftenposten at kjønnsforsker Jørgen Lorentzen, en av dem Eia hadde intervjuet, burde miste jobben sin ved universitetet.

En strøm av innlegg kom også fra naturvitere. Meritterte medisinere og biologer norsk offentlighet aldri før hadde hørt om eller fra, angrep nå samfunnsforskerne for ignorans om biologi og for å bedrive "ideologi" fremfor vitenskap. Også en del samfunnsforskere markerte avstand. Professor i statsvitenskap og leder av den siste norske Maktutredningen Øyvind Østerud og emeritus i sosiologi Ottar Brox var krasse i sine kritikker. Begge mer enn antydte at opprettelsen av egne kjønnsforskningssentre ved universitetene hadde vært et mistak. Dekan ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet, Universitetet i Oslo, Knut Heidar, beklaget de norske *Hjernevask*-forskernes opptreden og mente norsk samfunnsforskning hadde lært mye av Eias program.

Reaksjoner kom dessuten fra politisk hold og bevilgende myndigheter. Direktør for Norges forskningsråd, Arvid Hallén, og forskningsminister Tora Aasland advarte mot heksejakt mot norske sosiologer og kjønnsforskere, men roste Eia for å ha laget et godt og viktig program. I Stortinget krevde politikere fra Fremskrittspartiet at pengestrømmen til kjønnsforskning og annen

”venstreorientert” samfunnsforskning ble stoppet snarest.

Strømmen av kritikk ble naturligvis ikke stående helt uimotsagt. Forskerne som hadde deltatt i programmet tok til motmæle, både mot programmets form og mot Eias og andres ukritiske omgang med naturvitenskapelige funn. Willy Pedersen og Jørgen Lorentzen skrev innlegg og kronikker. Det samme gjorde andre som hadde blitt intervjuet av Eia, som nestor i norsk sosiologi, Gudmund Hernes, og forskningsleder ved Arbeidsforskningsinstituttet Cathrine Egeland. Agnes Bolsø gav ut en pamflett der hun forsvarte såkalt ”skeiv teori” (*queer theory*) – en av teoriretningene som ble utsatt av hard skyts i programmet – og kritiserte ”Eia-prosessen”. Andre samfunnsforskere og kjønnsforskere rykket også ut for å forsvare *Hjernevask*-forskerne, eller i hvert fall fagfeltene sine: Bolsø, Egeland, Lorentzen og de andre hadde nok blamert seg, med dette var ikke representativt for norsk samfunnsvitenskap og humaniora, ble det fremholdt.

Noen nyanserende røster meldte seg også fra naturvitenskapelig hold. Biologiprofessor ved Universitetet i Oslo, Dag Hessen, advarte mot forhastede og forenklete slutninger på basis av biologisk forskning. Biologiprofessor Inger Nordahl mente at mye av den naturvitenskapelige forskningen Eia presenterte for seerne var ”dårlig” vitenskap signert kontroversielle sosiobiologer og evolusjonspsykologer. Boken Harald Eia og medprogramskaper Ole-Martin Ihle utgav i kjølvannet av programmet fikk dessuten blandet mottakelse fra anmeldere. Skarpest i kritikken var professor i idéhistorie Trond Berg Eriksen i Morgenbladet, som beskrev boken som et tendensiøst sammensurium.

Lite kunne imidlertid endre på at det store flertall nok satt igjen med følgende inntrykk: De norske *Hjernevask*-forskerne hadde tabbet seg ut for all verden. Eia ville sette fokus på det han mente var dogmatisme, ignorans og arroganse i en del forskningsmiljøer – og lyktes langt på vei med det. Indirekte var det norsk samfunnsforskning og humaniora som ble rammet; ikke minst ”kjønnsforskningen” og ”sosiologien”, som var de to fagfeltene som fremfor alt ble assosiert med miséren.

Det er vanskelig å spå konsekvensene på sikt, for eksempel for sosiologien. Er norsk sosiologis faglige autoritet varig og alvorlig svekket av *Hjernevask*? Vil dette igjen kunne føre til statusfall for faget, færre og dårligere studenter, lavere bevilgninger? Eller er *Hjernevask* et blaff? Står sosiologien så støtt at dens autoritet ikke egentlig kan rokkes av en humorist og et TV-program?

Tiden vil vise. Imens kan vi for eksempel gruble over hva som gikk galt. Det har blitt lansert en rekke hypoteser. La oss se på dem en for en.

1. Det gikk ikke egentlig galt. De norske forskerne gjorde en god figur
Denne påstanden er simpelthen for drøy. Flertallet av de intervjuede norske forskerne gjorde rett og slett ingen god figur. De fremsto som overlegne, dogmatiske og kunnskapsløse, de benektet tilsynelatende åpenbare fakta uten nærmere redegjørelse, og stotret og klønet konfrontert med de enkleste spørs-

mål. En annen sak er at noen tross alt kom adskillig bedre fra det enn andre. I debatten etterpå er Gudmund Hernes og Willy Pedersen trukket frem som positive unntak. Flere av programdeltagerne skrev dessuten klargjørende avissinnlegg i etterkant av programmet.

Kanskje har det også nå, når det har gått litt tid, skjedd et ørlite stemnings- skifte. Da programmet gikk, og kort tid etter, var det ikke spesielt morsomt å være sosiolog og kjønnsforsker – selv er jeg tilfeldigvis begge deler. Fagfeltene ble latterliggjort og harselert med nærmest overalt og av alle. Jeg aner, i hvert fall svakt, at *Hjernevask* og Harald Eia er litt mindre *in* nå, et halvt år senere. Da jeg diskuterte saken med ferske bachelorstudenter på en forelesning nylig, ble Eias navn møtt av snøft og himling med øynene. "Mannen må jo ha en slags førtiårskrise", mente en. "Forskerne ble lurt og manipulert", mente en annen. "Hele programmet var reaksjonært", sa en tredje. Reaksjoner som dette er fortsatt neppe gjengse, men tidsånden er ikke lenger fullt og helt Eias.

2. Programmet var useriøst og tendensiøst

Dette har blitt hevdet av de deltagerne forskerne selv, og av en god del andre. Selv skarpe kritikere av Lorentzen, Bolsø og de andre har medgitt at oppsettet i programmet var urettferdig, og at de norske forskerne nærmest ble lurt i en felle. De amerikanske evolusjonspsykologene og biologene fikk snakke fritt om forskningen sin til en ivrig lyttende Harald Eia. Få kritiske spørsmål ble stilt, om noen. De norske sosiologene og kjønnsforskerne fikk i liten grad snakke om sin egen forskning. I stedet måtte de kommentere naturvitenskapelig forskning de åpenbart hadde liten kjennskap til, og besvare en rekke kritiske spørsmål fra en skeptisk Eia. Oppgaven deres var vanskelig, om ikke umulig – også fordi Eia etter alt å dømme hadde bestemt seg for å "ta" dem på forhånd. På denne bakgrunn er *Hjernevask* blitt beskyldt for å ha en "agenda"; Eia for bryte journalistiske normer om objektivitet, saklighet – og informert samtykke. De norske forskerne visste neppe hva de gikk til da de sa ja til å stille opp i *Hjernevask*.

Eia behandlet helt klart en del av de norske forskerne nokså urimelig. Han burde i større grad ha klargjort programkonseptet for dem i forkant, samt omgått de norske og de amerikanske forskerne likt – like kritisk, eller like ukritisk. Når dette er sagt, er Eias ufine knep ikke hele forklaringen på uføret norsk sosiologi og kjønnsforskning havnet i etter programmet. Det må dessuten understrekes at *Hjernevask* verken ble dømt i Pressens faglige utvalget (PFU) eller refset av Kringkastingsrådet.

3. Programmets suksess reflekterer norsk anti-intellektualisme og anti-elitisme

Påstanden har blitt fremmet blant annet av statsviter og forskningsleder ved Norsk utenrikspolitisk institutt (NUPI), Iver Neumann. Neumann mener *Hjernevask* fremfor alt var et symptom på en overdrevent egalitær norsk kul-

tur der forakt for intellektuelle og akademikere er en sentral bestanddel, og populisme, det være seg til venstre eller høyre, har gode kår. Det kan sikkert diskuteres hvor spesifikt "norsk" en slik folkelighetskultur eventuelt skulle være, men Neumann har trolig et poeng. Eias program strøk folkelige antagelser og "sunn fornuft" medhårs. For har ikke "folk flest" alltid visst at akademikere og intellektuelle gjør lite annet enn å strø om seg med livsfjerne teorier og jålete sjargong? Har de ikke alltid sagt at det beste er å kalle en spade for en spade? Og når det gjelder kvinner og menn; visste de ikke egentlig det også – at det i bunn og grunn hadde dreid seg om biologi hele tiden?

Eias heiagieng mente at *Hjernevask* var et stykke modig journalistikk som avslørte "makta". Dette er ikke helt presist. Det vil si: Reellt kritikverdige forhold i en del forskningsmiljøer ble ganske riktig avslørt – dette kommer jeg tilbake til. Men Eia spilte også gjennomgående på lag med folkelige fordommer av det aller enkleste og mest reaksjonære slaget – bare modig er dette ikke. At sosiologer og kjønnsforskere har "makt", for eksempel når likestillingspolitikken skal utformes, skal heller ikke underspilles. Men det finnes jo faktisk mektigere grupper, både i og utenfor vitenskapssamfunnet.

4. Forskerne taklet ikke å bli intervjuet på TV, særlig ikke av Harald Eia. Mye hadde vært annerledes om *Hjernevask*-forskerne hadde vært bedre medietrente, har en del ment. Ja og nei. Ja, fordi noen av de intervjuede forskerne helt tydelig var utrent med journalister og medier. Nei, fordi flere av dem faktisk var relativt medievante. Likevel gikk det skeis.

Dette henger blant annet sammen med forskningens og journalistikkens noe ulike logikker. Journalisten ønsker enkle og greie og entydige svar som passer med den journalistiske vinklingen. Forskerne ønsker å belyse faglige problemstillinger, få frem nyanser og forbehold, og prøve ut ulike resonnementer, gjerne også ganske kontra-intuitive resonnementer; forskningsresultater strider som kjent stadig vekk med hverdagsintuisjonene våre. Men dette blir det ikke nødvendigvis folkelig og god TV-av.

Og Harald Eias oppgave var å bedrive bred og underholdende forskningsformidling. Dette ble vanskelig for forskerne å takle, også for de ganske medievante av dem. At journalisten i dette tilfellet var Eia, gjorde neppe oppgaven lettere. I Norge er Eia kjent som humorist. Når han sier noe, eller intervjuer noen, til vanlig, ler vi. Dette preget åpenbart flere av de intervjuede forskerne. De klarte ikke tidsnok å se alvoret i situasjonen; helt til det siste ser det ut som de innerst inne lurte på om programmet kanskje er en spøk. Men det var det ikke. Tilsvarende var det for TV-seerne: Dette er Eia – nå skal vi vel få le snart!

Eia har dessuten en slags intellektuell dimensjon ved seg som nok spilte inn. Det er kjent at han selv vurderte en forskerkarriere, og humoren hans er intelligent og, om ikke "akademisk", så av en type akademikere har lett for å like og finne "avansert". Denne auraen om Eia bidro nok til at han og

de intervjuede forskerne møttes mer på likefot enn vanlig er når professorer intervjues. Hvem er "smartest" – Harald Eia eller en eller annen kjønnsforskningsprofessor? Mange tenkte nok at det godt kunne være Eia.

5. De egentlige skurkene er kjønnsforskerne og litteraturviterne

Ikke minst sosiologene selv, har ment at sosiologien har fått ufortjent mye av "skylden" for det som gikk galt i *Hjernevask*. Det ble påpekt at noen av dem som mest radikalt hadde avvist naturvitenskap og gjengse standarder for objektivitet og vitenskapelighet, ikke var sosiologer, men en arbeidsmarkedsforsker med doktorgrad i feministisk filosofi (Egeland) og en mannsforsker med doktorgrad i litteraturvitenskap (Lorentzen). Sosiologer som Hernes og Pedersen gjorde derimot en hederlig innsats, gitt programkonseptet. Sosiologene (med unntak av Bolsø) hadde dessuten spilt en perifer rolle i episodene om kjønn og seksualitet – og det var fremfor alt disse som førte til stormen mot forskningen. I de andre episodene av *Hjernevask* hadde Eia blant annet spurt om dårlige karakterer skyldes sosial bakgrunn eller lav intelligens, om hvorfor er så mange Nobelprisvinnere er jøder, og om hva som gjør svarte bedre enn hvite på idrettsbanen – ligger forklaringen i kulturen eller i genene? – om alkoholisme er medfødt eller ikke, og lignende. Når Eia også i disse tilfellene påpekte betydningen av biologiske forklaringer, var mottagelsen langt mer blandet.

Dette fikk naturligvis kjønnsforskerne til å reagere, med en viss rett. Kanskje burde kjønnsforskerne ha interessert seg mer for naturvitenskapelig forskning, men hvorfor var deres unnlatelys synd mer alvorlig enn andres? Trolig fikk både sosiologene og kjønnsforskerne ufortjent hard skyts i *Hjernevask*-debatten. Sosiologer og kjønnsforskere flest kan trolig verken mer eller mindre naturvitenskap enn for eksempel pedagoger, medievitere, statsvitere og historikere. Det er ikke sikkert talsmenn for disse fagene hadde kommet så mye bedre fra det hadde de blitt satt til veggs av Eia.

6. Dette er Hans Skjervheims, Dag Østerbergs og 68-ernes feil

Men kan det ikke likevel hende at *Hjernevask* tross alt avslørte en del reelle problemer i en del forskningsmiljøer, også i sosiologien? Det er grunn til å tro det. Aftenpostens kommentator Ingunn Økland mente at programmet avslørte at positivismekritikere som filosofen Hans Skjervheim og sosiologen Dag Østerberg hadde hatt for stor innflytelse i deler av norsk samfunnsvitenskap. Hun er muligens inne på noe. Positivismekritikerne mente det var en kvalitativ forskjell mellom naturvitenskap og human-og samfunnsvitenskap – og ikke bare en gradsforskjell. De stilte seg i forlengelsen av dette også kritisk til en del konvensjonelle kriterier for vitenskapelighet og objektivitet, og dyrket en "fortolkende" fremfor en "forklarende" samfunnsvitenskap. Konsekvensen av positivismekritikernes innflytelse i norsk samfunnsvitenskap fra 1960- og 70-tallet og fremover kan ha blitt en fagkultur preget av overdreven

skepsis til naturvitenskap og snakk om "fakta", "forklaringer" og objektivitet. Kanskje var det noe av dette vi så grelt eksponert i *Hjernevask*.

Det er likevel viktig å skille mellom hva skikkelser som Skjervheim og Østerberg faktisk har sagt og skrevet, og hvordan de har blitt forstått og brukt av andre. Er det noen jeg tror Eia ikke hadde klart å sette fast, så er det Hans Skjervheim og Dag Østerberg.

Det blir tilsvarende litt skjevt å se *Hjernevask* som et oppgjør med 68-ernes hegemoni innenfor filosofi og samfunnsvitenskap, som kommentatorer som historikeren Fredrik W. Thue (Dag og Tid) og litteraturviteren Tom Egil Hverven (Klassekampen) hevdet. De som kom dårligst fra Eias program var ikke 68-erne, men representanter for yngre forskergenerasjoner, som, i likhet med Thue og Hverven, er kritiske til mange sider ved 68-ernes prosjekter.

7. Dette er sosialkonstruktivistenes og postmodernistenes feil

Hva Eia da heller eksponerte, var det gjennomslaget radikal sosialkonstruktivisme og postmoderne teori har hatt i deler av human- og samfunnsvitenskapen, også i sosiologien, og ikke minst blant dem som kom etter 68-erne. Tar man slikt tankegods ut i sin ytterste konsekvens, følger det at kjønn er en sosial konstruksjon, at naturvitenskap er like mye ideologi som vitenskap, at "virkeligheten" ikke finnes, og så videre. Det pussige var at ingen liksom ville vedkjenne seg posisjoner som dette da Eia viste dem frem på TV. Forskere som jeg har lest, eller hørt, avvise "virkeligheten" og naturvitenskap på radikalt vis, lot nå som det aldri hadde vært dette de hadde ment, eller de gikk uhyre stille i dørene. Bolsø, Egeland og Lorentzen ble langt på vei latt i stikken av sine egne.

8. Samfunnsvitere og humanister kan for lite naturvitenskap

Det Eia også eksponerte, var mangel på naturvitenskapelig elementærdannelse blant humanister og samfunnsvitere. Det er klart; sosiologer trenger ikke være eksperter på naturvitenskap. Det er rimelig og nødvendig med arbeidsdeling og spesialisering i academia. Men: Hevder man å vite hva som forklarer kjønnsforskjeller, er det rimelig at man også vet litt om hva naturvitenskapene har frembrakt av relevant innsikt, selv om man selv er samfunnsforsker. Under enhver omstendighet kan man ikke avvise naturvitenskapelig forskning som dårlig, reaksjonær, eller perifer uten å kjenne til den. Vet man lite eller ingenting om en bestemt type forskning, får man heller innrømme det.

På den annen side bør naturvitere også sette seg bedre inn i human- og samfunnsvitenskapelig forskning. Hva hadde skjedd om Eia hadde spurt evolusjonspsykologer og sosiobiologer om elementære historiefaglige eller sosiologifaglige innsikter? Det kunne kanskje fort blitt morsomt det også.

9. Eias program inngår i et nykonservativt opprør mot sosialdemokrati og politisk korrekthet

En del har stemplet Eia som nykonservativ. Igjen, dette er både rett og galt. Å si at det å være opptatt av naturvitenskap i seg selv er "konservativt" og "reaksjonært", er selvsagt feil. Det å forske på biologiske mekanismer bak menneskelig atferd er verken mer eller mindre "progressivt" enn å forske på sosiale mekanismer. Merkelapper som "konservativ" og "progressiv" passer på synspunkter om hvordan man mener verden bør være. Forskningens sentrale fokus er å finne ut av hvordan verden er, og hva som kan forklare at verden er som den er.

En annen ting er om Eia og andre har blitt opptatt av naturvitenskapelig forskning fordi de leter etter ammunisjon til å kritisere sosialdemokratisk likestillingspolitikk og utjevningpolitikk. For hvis kjønnsforskjellene først og fremst er biologiske, er det ikke da fånyttet å ha en politikk for å utjevne dem? Når det gjelder politiske konsekvenser av *Hjernevask*, oppfatter jeg Eia selv som tvetydig. Han sier at han selv forsvaret norsk likestillingspolitikk, men antyder samtidig at den biologiske forskningen han har brakt frem i programmet sitt kan ha politiske konsekvenser. Spørsmålet er hvilke.

At Eia har sett seg lei av en viss type politisk korrekthet er åpenbart. En del vil nok assosiere en slik korrekthet både med sosialdemokrati og 68erhegemoni. Her kan det nok være sammenhenger, men jeg tror man skal være forsiktig med de altfor store sveip. Politisk korrekthet finnes også i for eksempel min generasjon, i rikt monn, og den finnes nok på venstrefløy i politikken – men i varierende grad. Jeg blir ikke overrasket om Eia selv stemmer til venstre.

10. Eias program avslører politiserte og ideologiserte forskningsmiljøer

Jeg sa at forskningens fokus primært er på er-spørsmål. Det er naturligvis en forenkling. Ingen forskningsprosess er "verdifri". Forskere konfronteres stadig med – og tar stilling til – bør-spørsmål. Det viktige er at de to typene av spørsmål ikke blandes utilbørlig og at forskeren forholder seg like ryddig og avveiet til bør-spørsmål som til er-spørsmål. *Hjernevask* avslørte trolig også svakheter i turneringen av dette. Det var for eksempel stadig uklart om en del av de intervjuede kjønnsforskerne snakket om hva kjønn er per i dag eller hva kjønn kan bli eller bør bli.

Når dette er sagt, har jeg ingen grunn til å tro at det står verre til innenfor sosiologi og kjønnsforskning enn en del andre fagfelt når det gjelder tendenser til "ønsketenkning" og er/bør-rot. Når det gjelder uttalelser til enkeltforskere på programmet, må dessuten punkt 2 og 4 over tas i betraktning. Det var ille det som kom frem, men ting er jo ikke alltid som de ser ut.

Cathrine Holst

E-mail: cathrine.holst@arena.uio.no